

Els boirosos orígens de Joan Lluís Vives

Es pot dir que ja som a les envistes del 6 de març del 1992, data que es voldrà que siga la de cinquè centenari del naixement a València de Joan Lluís Vives i March. De la família Vives, darrerament estem molt millor assabentats que quan el Dr. don Gregorio Mayans i Ciscar es va inventar aquella fabulosa llegenda sobre la família del filòsof valencià. Darrerament el marquès de Villareal de Álava i Angelina García han escrit documentats treballs sobre els Vives i els March, per això sembla que estan els punts més clars i sabem a què atènyer-nos; però malgrat aquestes importants aportacions queden algunes ombres per escatir, perquè la documentació inquisitorial no és sempre fiable pel que es refereix a la veritat històrica i, també perquè el mateix Joan Lluís sembla haver volgut teixir un subtil vel, que deixarà sobre els primerencs solcs de la seua vida una mena de boira. Ell mateix esmenta en *De leges ludi* en quin carrer va nàixer, posant-ho en boca d'un dels intervinents en el diàleg, Centelles, que diu així: [...] no sinó pel carrer de la Taverna del Gall; perquè en aquell carrer tinc desig de veure la casa natal del meu benvolgut Vives, ja que, segons m'han contat, està baixant a l'esquerra, al cap del carrer i amb aquesta visita compliré la grata oficiositat de visitar les seues germanes [...]. Evidentment, com ho diu Vives s'ha de pendre: "segons m'han contat" no és cap afirmació asseverativa; continuant en aquest camí farem notar que aquesta casa a què es refereix Vives i el lloc que ocupava (perquè avui no hi és) no ha estat mai parròquia de Sant Andreu sinó de Sant Marí i pel mateix Vives sabem que va ser batejat en la pila de la parròquia primerament dita, cosa que sembla quasi impossible perquè llavors els rectors no permetien aquests canvis en els seus parroquians.

Per altra part, en el cens de 1510 (ARV,

Reial 514 terç, fol. 28 volt) apareixen els mercaders Lluís Vives i el seu germà domiciliats en la parròquia de Sant Marí, també en la mateixa parròquia figura registrada al foli 21 Elionor Vives, muller de Gabriel Vives.

En la *Recopilación en que se da cuenta de las cosas así antiguas como modernas de la ínclita villa de Elche. Sacadas de diversos autores y entendidas personas fidedignas, por Christoual Sanz regidor de dicha villa dirigida a los señores Justicia y Jurador de la ynclita y antigua villa de Elche de l'any 1621*, en l'edició que es féu el 1954, a les pàgines 127 i 128, l'autor, quan parla dels fills il·lustres d'Elx en un dels paràgrafs, diu: "Personas eclesiásticas y en letras ¿quién puede decir las que han sido? Y tan señalados, que de ellos hay gran memoria así por su mucha erudición y fama en letras, como por su singular ingenio. Como lo fue Luis Vivas, de quien fueron los comentarios que hizo sobre los libros de la Ciudad de Dios de San Agustín y Coloquios que hizo y otros libros para la buena ensenanza y luz de los principiantes en la gramática, haciéndoles fáciles sus principios, pues de ellos se valen los maestros en las escuelas".

La mort de Joan Lluís Vives esdevingué a Bruges, el 6 de maig de 1540, segons una data presa de l'església de Sant Donatí d'aquella ciutat. Ens interessa destacar que entre la data del manuscrit suara esmentat i la del traspàs de Vives havien transcorregut 81 anys. Si advertim que aquesta mena d'obres se solia escriure quan l'autor ja no estava en la joventut sinó quan l'autor ja era gran, es pot pensar que, els pares o els avis de Cristòfor Sanz bé pogueren

haver estat coetanis de Vives, i per tant, devien saber primera mà que havia nascut a Elx. Aquesta informació que devien tenir de bona font, no es dona de manera recercada que fera pensar en una falsa atribució a l'estil dels falsos crònics del XVII.

No tenim cap altra prova sobre aquest suposat naixement de Joan Lluís Vives a Elx, però sí que tenim dades sobre el fet que, en aquelles terres del sud del Regne de València, tant la família Vives com la família March apareixen repetidament, des de la segona meitat del XV fins a la primera del XVI, als protocols notariais d'Oriola i d'Elx. Molts dels noms que apareixen en els processos inquisitorials els trobem també entre els Vives d'Oriola i dels d'Elx, tots ells són mercaders, fonamentalment de draps, i posseïdors d'algunes terres.

Amb el que hem dit no hem pretès negar que Joan Lluís Vives fóra fill de València, sinó, simplement recordar aquesta referència d'un manuscrit totalment fiable que el fa natural d'Elx. Quant a les asseveracions del filòsof hi posarem els nostres dubtes que fóra batejat a Sant Andreu, ja que els seus pares eren veïns de Sant Martí. També hem de fer notar l'existència d'un famós advocat i notari d'Oriola de nom Francesc Vives, el qual fou agermanat, raó per la qual hagué de fugir al Regne de Nàpols per evitar la repressió subsegüent a la derrota i del qual, pot ser valdrà la pena ocupar-se més detingudament en una altra ocasió, perquè hi ha un cert paral·lelisme entre l'actitud d'aquest Vives d'Oriola i la de micer Enric March en relació amb la Germania.

Jaume Pastor Fluixà

Quasi un conte valencià

Alguns fets tenen música. D'altres no són sinó com un paisatge sense arbres.

A València ciutat es produeix en els darrers temps un moviment que pot trastocar la vida cultural quotidiana. Possiblement la llibreria que més calaix fa avui dia és la del Corte Inglés. Des de fa poc temps li creen competència la d'Espasa Calpe o Hogar del Libro, i, des d'uns dies abans de Nadal, una de nova: Crisol. A València el paisatge dels llibres canviarà. I aquests fets duren música. Que siga celestial o no ja és tota una altra cosa.

Tres llibrerries d'una importància com les esmentades i amb els atractius que poden oferir i ofereixen són massa per a les carabasses valencianes. Ací podem suportar un grau elevadíssim de disputa lingüística, acceptem amb goig el soroll de coets i traques, ens embadoquem amb algun concert del Soldi. ¿Però tenir tres llibrerries a més de les ja existents? ¿Es llegeix tant? O, dit amb paraules més pragmàtiques: ¿es compra tant de llibre?

Vivim temps de canvi, això és sabut i ho han dit personatges com el borinot de Francis Fukuyama o el simpàtic Karl Popper. I, per tant, apareixen modificacions al que estava establert. Es comenta que cada vegada llegim més i més (*Eco dixit*). I si tot això és veritat, ¿com és possible que tanquen a poc a poc llibrerries que creïem immutables, pètries...?

¿Hi ha cap misteri al darrere o és que València és una ciutat diferent? No. València és eterna i doblement lleial, segons resa el seu escut. El que passa és que aquestes llibrerries opten per un *american way*. És a dir: consumisme.

I tot ho trastoquen i engalanan amb els ingredients més sofisticats del *marketing*. Les llibrerries oferiran i ofereixen ja més que un llibre. Donen una

manera d'entendre la cultura, la lectura; més prestigi. I en aquest sentit poc importa, perquè no gaudeix de cap predicament, la teoria que defensa el ser i no el tenir. Hi anirem i comprarem llibres i, de pas, algun disc o un póster. I prendrem un cafè amb l'amant o l'esposa mentre pels altaveus sona Mozart. *Of course...* Mozart.

Es convertiran aquestes llibrerries en el que vam convertir la Llibreria 3 i 4, tan forta. En un mite i un lloc d'encontre i festeta. Però amb components nous que poden modificar els hàbits, tranquils i universals, del lector valencià. Esdevindran llocs com les FNAC franceses, on diuen que la gent és culta i educada. Per això alguns plorarem.

A Barcelona i a Madrid ja s'ha produït aquest canvi. Per tant a València el que fan les empreses que s'hi han instal·lat no és un test. Són certes, i dinerets cantants i forasters aportats per a major prestigi del llibre i, com no, benefici per als accionistes. Sembla com si tot fóra un tema banal, angèlic; i no, la nostra ciutat pot ser un conte del qual no coneixem el desenllaç. En contra del que passa en les contalles populars. I conte contat per la ximenera al teulat...

Tomàs Escuder Palau